

РЕЦЕНЗИЈА

**НА РАКОПИСОТ „ЕТИКА ВО ОБРАЗОВАНИЕТО“ ОД ДОЦ. Д-Р ТРАЈЧЕ
СТОЈАНОВ, ФАКУЛТЕТ ЗА ОБРАЗОВНИ НАУКИ, УНИВЕРЗИТЕТ
„ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ ВО ШТИП**

Врз основа на одредбите од Статутот и Правилникот за единствените основи за остварување на издавачка дејност на Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип, како и Одлуката бр.1602-151/14 од 114. редовна седница на Наставно-научниот совет на Факултетот за образовни науки, одржана на 9.11.2017 година, избрана е Рецензентска комисија во состав:

- проф. д-р Дејан Донеv, Филозофски факултет, Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ – Скопје;
- проф. д-р Снежна Јованова-Митковска, Факултет за образовни науки, Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип,

за изготвување на извештај, рецензија на приложениот ракопис **„Етика во образованието“** од доц. д-р Трајче Стојанов, наменет за студентите на прв циклус студии на Факултетот за образовни науки при Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип.

По прегледот на ракописот, Комисијата до Наставно-научниот совет на Факултетот за образовни науки го поднесува следниов

ИЗВЕШТАЈ

Поднесенiот ракопис *„Етика во образованието“* од доц. д-р Трајче Стојанов како наставно помагало - скрипта по предметот Етика во образованието е наменет за студентите од насоките Предучилишно воспитание и Одделенска настава на Факултетот за образовни науки, каде што истиот се изучува во првиот (I) семестар со вкупен фонд на часови 2+2+1. Со тоа, ракописот *„Етика во образованието“* претставува соодветно и целосно покривање на потребите од наставната програма за студиската програма за којашто е наменет.

Но, дури и повеќе од тоа. Според нашите сознанија, учебник или учебно помагало од областа на етика во образованието на просторот на македонското образование и наука до сега немало. Со тоа, овој текст пополнува навистина значајно место во областа на т.н. професионални етики, за што очигледно има несомнена потреба. Се разбира, овој ракопис е само прв чекор и поттик за истражувања не само од оваа област, туку и во областа на останатите практични и нормативни етики. Со тоа, овој прирачник за наставничката професија во случајов се покажува како важен темелник кој ја омеѓува потребата од корисен нормативен водач не само за студентите на факултетите за обука на наставници, туку и на професионалната, стручната и научната јавност, која во овој текст може да ја најде научната и стручната вредност од областа на применетите етики.

На повеќе од 150 страници, со евидентно користење на најновите сознанија од областа, соодветно поткрепено со цитати, референци и библиографски единици, авторот доц. д-р Трајче Стојанов ги исцртува основите на оваа научна област. Етиката во наставничката професија е важна практична етика од која досега не беа приопштени сознанијата на македонската научна и стручна јавност. Авторот тоа го прави на еден едноставен начин, дедуктивно изведувајќи ја од општата теориска рамка исцртана во текстот. Имено, откако во текстот е исцртан просторот на општите етички поставки на науката во првата и во втората глава, авторот се концентрира на нормативните, т.е. практичните и применетите етики, за да последната глава ја резервира за професионалната етика, т.е. етиката во наставничката професија.

Така, во првата глава, насловена *Основи на етиката*, авторот доц. д-р Трајче Стојанов дава увид на важни и релевантни теми за разјаснување на поимот и предметот на етиката како наука, но и на нејзиното место, улога и значење за наставничката професија. Па така, во оваа прва глава на почетокот се дефинираат и утврдуваат поимот и предметот на науката, потоа се даваат основните етички категории, но и се лоцира односот на етиката со

другите области кои го регулираат човековото поведение, како обичаите или правото, но се мапира и односот на етиката со психологијата и педагогијата и моралното воспитание. Од ова е евидентно дека дури и во општиот дел етиката како наука се третира од аспект на потребите на наставничката професија. Од тие причини во овој прв, општ дел сепак е отстапен простор за фазите на развој на моралноста во теориите на Пијаже и на Колберг, како и за некои од аспектите на она што се нарекува морално воспитание.

Втората глава се однесува на *Поделбата и гранките на етиката*, каде што сосема коректно се упатува на воспановената поделба на теориска и практична етика, при што е направена и дополнителна потподелба во оваа глава на нормативната етика, на општа нормативна и практична, т.е. применета етика, со што е отворен простор за прецизно лоцирање на професионалната етика, што се обработува во следната трета глава насловена како *Професија и професионални етики*. Овде, најпрвин, се дадени некои општо-теориски одредби и карактеристики на професијата како таква, воопшто, за во второто поглавје да се наведат и накратко да се обработат некои професионални етики (новинарска етика, медицинска етика) и, на крај, да се конкретизира во наставничката професија.

Четвртата глава е резервирана за *Основите на наставничката етика*, каде што конкретно, низ шест поглавја и два прилога, се исцртани основните градбени елементи на наставничката професија и нејзините етички димензии. Првото поглавје зборува за наставничката професија како регулирана професија која има потреба од соодветна професионална етика. Откако е утврдена таа потреба, второто поглавје ги анализира и наведува професионалните вредности на наставничката професија, од нејзиното место и улога во меѓународните организации и стандарди (УНЕСКО), до домашните состојби и правни регулативи. Следното поглавје од оваа глава тематизира многу важен проблем за професионалниот и моралниот лик на наставникот, каде што се обработуваат професионалните и етичките стандарди до кои треба да се држи еден наставник за да го изгради соодветниот морален лик. Во четвртото поглавје од оваа глава, авторот доц. д-р Трајче Стојанов се осврнува на некои ситуации и проблеми во наставничката професија кои погледнати од аголот на етичката наука добиваат сосема ново значење и се гледаат во сосема ново светло. Така, „одеднаш“ оценувањето станува етички релевантен проблем, како и тестирањето, а да не зборуваме за наградата или казната... Сето ова придонесува за сензибилизирање на идните наставници за ситуациите во кои ќе се најдат да можат да ги погледнат во светло на етиката и моралната димензија. Исто така, со следното поглавје им се дава значајна алатка во рацете на наставниците за помагање во разрешување на дилемите и проблемите со кои се соочуваат учениците, децата и адолесцентите. За оние пак наставници кои имаат намера да вршат истражувања од областа на образовните науки, следното поглавје дава значајни инструкции за тоа кои се моралните импликации и етичките стандарди во истражување во училища.

Двата прилога на крајот од овој ракопис претставуваат вреден конкретен морален патоказ за секој припадник на наставничката професија: од тоа каков специфичен бон-тон и однесување треба да има еден наставник, па до етичкиот кодекс до кој треба да се придржува.

Врз основа на гореизнесеното, рецензентите на ракописот „Етика во образованието“ од авторот доц. д-р Трајче Стојанов го донесуваат следниов

ЗАКЛУЧОК

Општата научна, стручна и педагошка оценка на трудот е дека истиот претставува не само потреба на студентите, на стручната и научната јавност, туку дека претставува и вредно научно-стручно дело кое ќе биде од голема полза и за пошироката научна јавност не само заради својата содржина, туку и заради своите изразени методолошки, научни и педагошки квалитети.

Оттука, Рецензетската комисија има особена чест и задоволство да го препорача издавањето на ракописот „Етика во образованието“ од доц. д-р Стојанов Трајче како стручен труд – скрипта/учебник за потребите на студентите на Факултетот за образовни науки, без никакви додатни потреби за промени и интервенции во текстот.

РЕЦЕНЗЕНТИ

Проф. д-р Дејан Донеv, с.р.

Проф. д-р Снежна Јованова Митковска, с.р.